

Alternativ og Supplerende Kommunikation – med selvstændighed i fokus!

”Handicaphjælperes brug af stoveplader bidrager til falsk kommunikation” var titlen på et debatindlæg i Politiken fredag d. 30. marts. Et indlæg om Faciliteret Kommunikation (FC), som jeg læste med interesse og forundring.

Faciliteret Kommunikation defineres som en teknik, hvor en facilitator (hjælper) fysisk fører hånden for et menneske med funktionsnedsættelser og talevanskeligheder, så der med udpegning på et tastatur eller en bogstavtavle staves til ord og sætninger. Metoden involverer en facilitator/kommunikationspartner, der kan give kommunikationsunderstøttelse og følelsesmæssig opmuntring sideløbende med den fysiske understøttelse. Det store spørgsmål ved FC er, om mennesket med handicap udtrykker sin egen mening, eller om budskabet snarere kommer fra facilitatoren?

I 2014 blev der i regi af den internationale organisation ISAAC foretaget en grundig gennemgang af forskning – et review - indenfor Facilitated Communication. Konklusionen var en utvetydig indikation af facilitator kontrol – at beskeder udfærdiget gennem FC kan være skabt af facilitatoren snarere end af borgeren med funktionsnedsættelser. Derfor er FC en teknik uden validitet.

ISAAC's udtalelse omkring brugen af FC stemmer overens med en lang række faglige organisationer indenfor handicapområdet.

ISAAC Danmark støtter op om dette budskab om FC, fordi alle, uanset graden af funktionsnedsættelser, har ret til så uafhængig kommunikation som muligt.

Der findes mange former for Alternativ og Supplerende Kommunikation, som lever op til dette. Endda også former, der inddrager, at personen får partnerstøtte til at italesætte eller udpege sine selvproducerede budskaber via det aktuelle ordforråd eller alfabet, der stilles til rådighed. Det vigtige er her, at personens måde at dirigere den støttende partner på er uafhængig, fx ved at personen dirigerer via sit blik, mimik, lyd eller kropsbevægelse. Man behøver ikke fysisk at kunne trykke selv, for at være den, der producerer budskabet. Problemet med FC opstår, fordi personen får ført sin hånd af en bestemt anden til at skabe selve budskabet.

Uanset hvilken form for Alternativ og Supplerende Kommunikation, der anvendes, må vi sikre, at den enkelte får mulighed for at udtrykke sin egen ”stemme”, sin egen mening. Det gælder for alle aldersgrupper som led i det helt almindelige hverdagsliv og som led i uddannelse og fx sager af retslig karakter. Børnehavebarnet skal have mulighed for at bestemme, hvad hun gerne vil lege, skoleeleven skal have mulighed for at deltage i klassens diskussion i samfundsfag og den efterfølgende eksamen, ligesom den voksne skal have mulighed for at give sin mening til kende omkring forhold i forbindelse med arbejde og fritid osv.

Kommunikation er en grundlæggende menneskerettighed for alle mennesker, og hvis man lever med funktionsnedsættelser, der hæmmer eller hindrer talens brug, er der brug for Alternativ og Supplerende Kommunikation (ASK) for at kunne ytre sig. Der findes mange ASK løsninger – fra tegnsprog, enkle og omfattende kommunikationsbøger med symboler, til avancerede computerbaserede løsninger med syntetisk tale m.fl. Løsningerne vælges sammen med den enkelte borger, og der vil være brug for en kombination af flere for at være dækket ind i alle situationer.

FN's Handicapkonvention blev tiltrådt af Danmark i 2009, og her er det væsentligt at bemærke, at deltagerstaterne forpligter sig til at sikre den enkelte borger selvbestemmelse samt respekt for fysisk og psykisk integritet. Størst mulig selvstændighed er målet, når det gælder brugen af Alternativ og Supplerende Kommunikation. Selvfølgelig med respekt for den nødvendige tid og støtte, når nye løsninger afprøves og indlæres.

ISAAC Danmark deltager gerne i dialogen med relevante ministerier om indsatsen til mennesker uden talesprog. Både på overordnet, ministerielt plan, i de forskellige fagmiljøer og i forhold til borgere og pårørende er der brug for et øget fokus på kommunikation/ASK. Der er brug for øget viden og uddannelse på forskellige niveauer. Dette pegede Rapporten "Mennesker med komplekse kommunikationsbehov - en analyse af tilbud og barrierer for indsatsen på området" på. Den blev udarbejdet af en tværfaglig arbejdsgruppe nedsat af Socialministeriet i maj 2013. Rapporten er fortsat meget aktuell.

ISAAC er en international organisation med NGO status under FN. Her arbejdes der på frivillig basis med at fremme udviklingen og kendskabet til alternativ og supplerende kommunikation. I Danmark er vi et af de 15 internationale medlemslande.

ISAAC står for International Society for Augmentative and Alternative Communication. I Danmark omtales AAC som ASK = Alternativ og Supplerende Kommunikation. Se endvidere www.isaac.dk